

Dorota Chudy-Hyski

**ANALIZA WYBRANYCH ELEMENTÓW
INFRASTRUKTURY GMIN GÓRSKICH
JAKO OBSZARÓW RECEPCJI NARCIARSTWA
W POLSCE**

Streszczenie

Wobec wzrastającego zainteresowania turystów aktywnościami sportowymi zauważalny jest wzrost znaczenia sportów zimowych. Narciarstwo i snowboarding są coraz bardziej popularnymi formami spędzania czasu wolnego różnych grup wiekowych społeczeństwa. Wobec takiej sytuacji podmioty rynku turystycznego prowadzące działalność w zakresie omawianych dyscyplin powinny realizować taką politykę inwestycyjną, która będzie zmierzała do wykorzystania popytu na usługi związane z uprawianiem tego rodzaju aktywności sportowo-rekreacyjnych.

Również władze samorządu terytorialnego powinny realizować politykę turystyczną na obszarach górskich w celu zwiększenia ich atrakcyjności turystycznej, m.in. poprzez przedsięwzięcia inwestycyjne z zakresu infrastruktury narciarskiej oraz infrastruktury paraturystycznej.

Przedmiotem rozważań jest analiza stanu wybranych elementów infrastruktury obszarów recepcji narciarstwa w Polsce. Badania rynku turystycznego prowadzono w trzech aspektach. Badaniami objęto wybrane gminy górskie stanowiące obszary recepcji narciarstwa oraz ośrodki i stacje narciarskie w Polsce usytuowane w granicach gmin uczestniczących w badaniach. W zakres badań włączono również analizę potencjalnego popytu turystycznego reprezentowanego przez narciarzy i snowboardzistów. Artykuł zawiera wyłącznie analizę jednego fragmentu badań dotyczącego 64. gmin górskich w Polsce. W badaniach

wybranych elementów infrastruktury gmin górskich uwzględniono m.in. analizę ich dostępności komunikacyjnej, zagospodarowania turystycznego o charakterze ogólnego przeznaczenia oraz wybrane walory turystyczne środowiska przyrodniczego i kulturowego. Na podstawie analizy uzyskanych wyników badań stwierdzono, iż elementy infrastruktury gmin umożliwiają i wspomagają realizację ich funkcji turystycznej ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań dla rozwoju narciarstwa i snowboardu.

Słowa kluczowe: obszary górskie, infrastruktura turystyczna, aktywność turystyczna, narciarstwo

WPROWADZENIE

Obszary górskie to obszary potencjalnie turystyczne pozostawiające człowiekowi swobodę wyboru właściwej i dogodnej dla niego aktywności turystycznej. W zależności od indywidualnej preferencji turystów może to być trekking, turystyka rowerowa, turystyka kajakowa, czy jakakolwiek inna aktywność turystyczna, rekreacyjna i sportowa. Jedną z wielu aktywności turystycznych, czy rekreacyjnych uprawianych w górach jest narciarstwo i snowboard.

Każda aktywność turystyczna wymaga pewnych właściwości (wyposażenia infrastrukturalnego), udogodnień zarówno od obszaru recepcji, czyli obszaru, na którym może być realizowana, oraz konkretnych umiejętności i indywidualnych predyspozycji człowieka – turysty zainteresowanego daną aktywnością.

CHARAKTERYSTYKA BADAŃ

W 2004 r. prowadzono badania rynku turystycznego, zarówno jego strony popytowej, jak i podażowej¹. Badania w szczególności dotyczyły obszarów górskich jako obszarów recepcji turystycznej i ich zdolności do pełnienia funkcji turystycznej. Badaniami objęto również populację narciarzy zgłaszających popyt na ofertę ośrodków narciar-

¹ Omawiana problematyka stanowi fragment zrealizowanych w pierwszej połowie 2004 r. badań statutowych na temat: „Ośrodki narciarskie w Polsce”, którymi objęto wybranych uczestników rynku turystycznego takich jak: narciarze, gestorzy stacji narciarskich w Polsce, gminy jako obszary recepcji turystycznej i ich przedstawicieli odpowiedzialnych za realizację zadań polityki turystycznej.

skich oraz stacji narciarskich zlokalizowanych na obszarach górskich, jak również ofertę turystyczną wybranych górskich gmin Polski².

Na podstawie analizy uzyskanych wyników badań ankietowych oceniono wybrane elementy infrastruktury będące w granicach administracyjnych wymienionych gmin górskich.

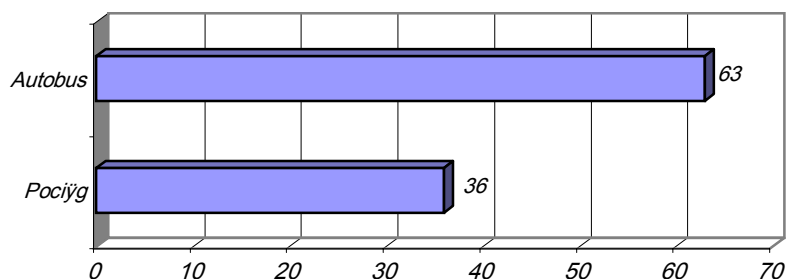
Celem głównym prezentowanych badań była diagnoza stanu infrastruktury turystycznej, ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury narciarstwa zjazdowego oraz infrastruktury paraturystycznej w krajowych ośrodkach narciarskich. Celem częściowym była ocena zamierzeń gestorów ośrodków narciarskich i władz samorządowych gmin górskich w zakresie inwestycji infrastruktury turystycznej i paraturystycznej.

WYBRANE ELEMENTY INFRASTRUKTURY ANALIZOWANEGO OBSZARU

Spośród 64 gmin, które udzieliły odpowiedzi na ankietę, na pytanie dotyczące środka transportu, jakim można dojechać na obszar gminy, 63 z nich wskazało, iż jest to możliwe przy wykorzystaniu autobusu, a 36 wskazało ponadto, że możliwy jest dojazd pociągiem (wykres 1). Wśród innych środków transportu, którymi możliwe jest przybycie na obszar gmin, niektóre z nich (8 gmin) wskazały, że można skorzystać z usług prywatnych przewoźników. Jedna gmina, jako możliwy do wykorzystania środek transportu, wskazała helikopter.

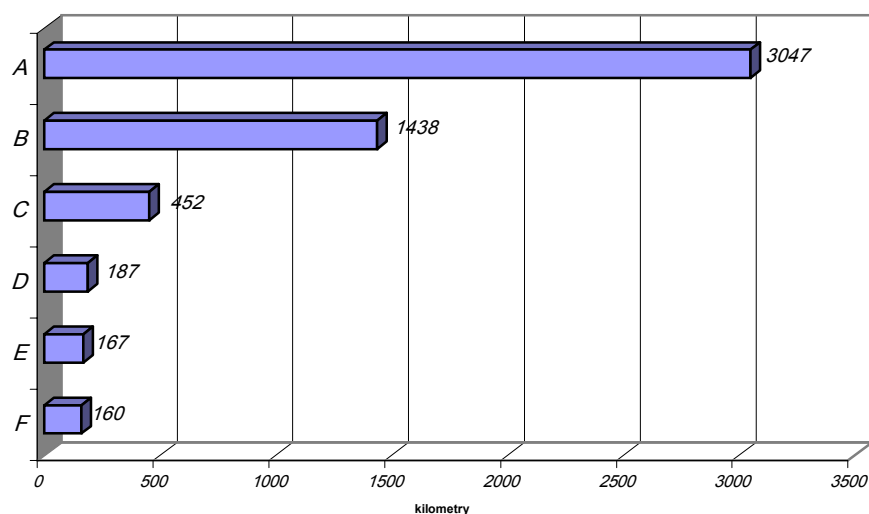
Długość stałych linii komunikacji przebiegających przez obszar 64 gmin wyniosła (wykres 2): linie autobusowe miejskie – 3047 km (16 gmin), linie autobusowe PKS – 1438 km (45 gmin), inne linie autobusowe – 452 (19 gmin), linie kolejowe lokalne – 187 km (19 gmin), linie kolejowe dalekobieżne – 167 km (15 gmin) oraz linie kolejowe międzynarodowe – 160 km (14 gmin).

² Gminy górskie, które udzieliły odpowiedzi wypełniając kwestionariusz ankiety, to gminy: Besko, Biały Dunajec, Bobowa, Brenna, Budzów, Bystra-Siedzina, Ciepłowody, Czarna, Duszniki Zdrój, Głuchołazy, Głuszycza, Gorlice, Grybów, Haczów, Istebna, Jaworze, Jelenia Góra, Jordanów, Kamionka Wielka, Karpacz, Kłodzki, Koszarawa, Kościelisko, Kowary, Kozy, Krynica Zdrój, Lanckorona, Lewin Kłodzki, Lipowa, Lutowiska, Łabowa, Łapsze Niżne, Łącko, Miejsce Piastowe, Mszana Dolna, Muszyna, Mysłakowice, Myślenice, Niedźwiedź, Olszanica, Pcim, Piwniczna Zdrój, Poronin, Radziechowy Wieprz, Rajcza, Rytró, Stare Bogaczowice, Stary Sącz, Sucha Beskidzka, Szczawnica, Szerzyny, Szklarska Poręba, Świnna, Tyrawa Ustronie Śląskie, Wołoska, Ustrzyki Dolne, Wałbrzych, Wisła, Wiśniowa, Zagórz, Zamorzyce, Złoty Stok, Żywiec.

Wykres 1. Dostępność komunikacyjna analizowanych gmin wg rodzaju transportu

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych.

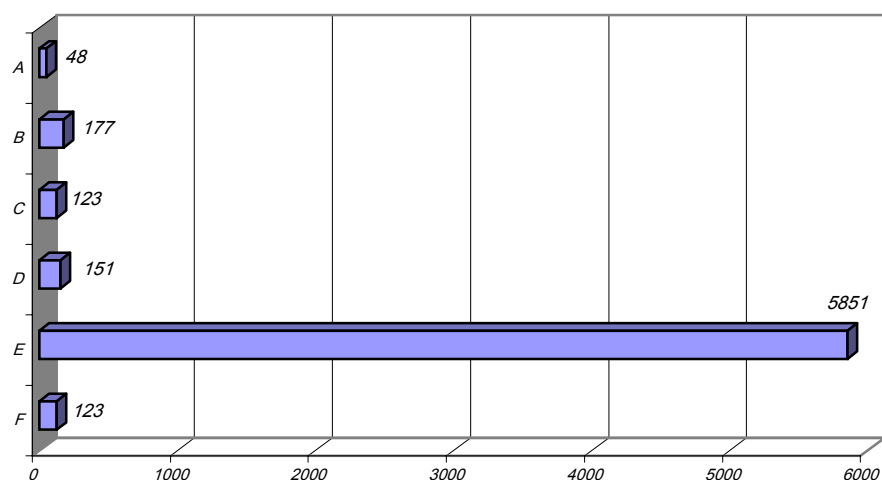

Wykres 2. Długość linii komunikacyjnych w kilometrach w analizowanych gminach

Oznaczenia: A: Autobusowe miejskie, B: Autobusowe PKS, C: Autobusowe inne, D: Kolejowe lokalne, E: Kolejowe dalekobieżne, F: Kolejowe międzynarodowe.

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych.

Na obszarze gmin objętych badaniem ankietowym, zgodnie z udzielonymi odpowiedziami, znajduje się: 5851 sklepów (wykres 3), 177 ośrodków zdrowia, 151 stacji paliw, 123 banki, 123 placówki pocztowe oraz 48 posterunków policji.

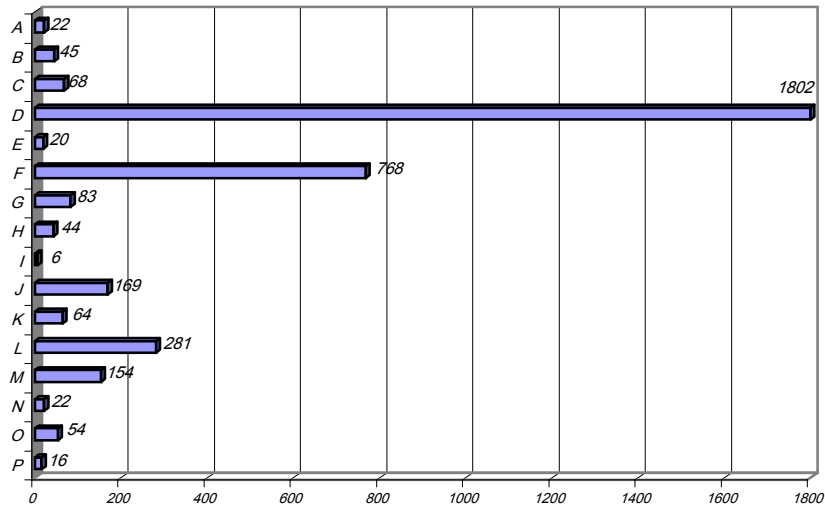
Wykres 3. Liczba wybranych rodzajów placówek oraz podmiotów zlokalizowanych na obszarze analizowanych gmin

Oznaczenia: A: Posterunki policji, B: Ośrodki zdrowia, C: Banki, D: Stacje paliw, E: Sklepy, F: Placówki pocztowe.

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych.

W zakresie wyposażenia w turystyczne obiekty noclegowe posiadające status odpowiedniej kategorii obiektów bazy noclegowej analizowane gminy wskazały (wykres 4), iż na ich terenie znajduje się: 1802 pokoje gościnne, 768 kwater agroturystycznych, 281 ośrodków wczasowych, 169 ośrodków kolonijnych, 154 pensjonaty, 83 ośrodki wypoczynku sobotnio-niedzielnego, 68 schronisk, 64 ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, 54 hotele kategorii innych niż 4-gwiazdkowe i 5-gwiazdkowe, 45 pól biwakowych, 44 zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych, 22 kempingi, 22 motele, 20 domków wakacyjnych pod wynajem, 16 hoteli 4-gwiazdkowych i 5-gwiazdkowych oraz 6 domów pracy twórczej. Gminą najpełniej wyposażoną w obiekty zakwaterowania zbiorowego, takie jak:

- kwatery agroturystyczne była gmina Kościelisko (50 kwater agroturystycznych),
- pokoje gościnne – również gmina Kościelisko (513 pokoi gościnnych),
- ośrodki wczasowe – gmina Krynica Zdrój (67 obiektów),
- pensjonaty – gmina Karpacz (46 pensjonatów).

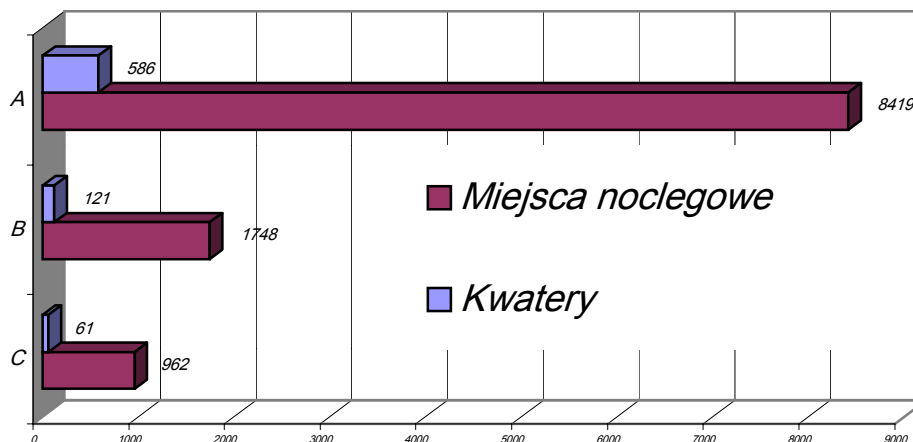
Wykres 4. Liczba turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania zlokalizowanych na terenie analizowanych gmin

Oznaczenia: A: Kempingi, B: Pola biwakowe, C: Schroniska, D: Pokoje gościnne, E: Domki wakacyjne pod wynajem, F: Kwatery agroturystyczne, G: Ośrodki wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, H: Zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych, I: Domy pracy twórczej, J: Ośrodki kolonijne, K: Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, L: Ośrodki wczasowe, M: Pensjonaty, N: Motele, O: Hotele pozostałych kategorii, P: Hotele 4-gwiazdkowe i 5-gwiazdkowe.

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych.

Na terenie 53 z analizowanych gmin zlokalizowanych jest, zgodnie z danymi uzyskanymi drogą ankietową, 768 kwater agroturystycznych. 11 gmin nie wykazało istnienia na ich terenie obiektów zbiorowego zakwaterowania tego typu.

Spśród 768 kwater agroturystycznych 586 to kwatery całoroczne (wykres 5) – w nich mieści się 8419 miejsc noclegowych. W analizowanych gminach zlokalizowanych jest 121 sezonowych letnich kwater agroturystycznych (1748 miejsc noclegowych) oraz 61 sezonowych zimowych kwater agroturystycznych (962 miejsca noclegowe).

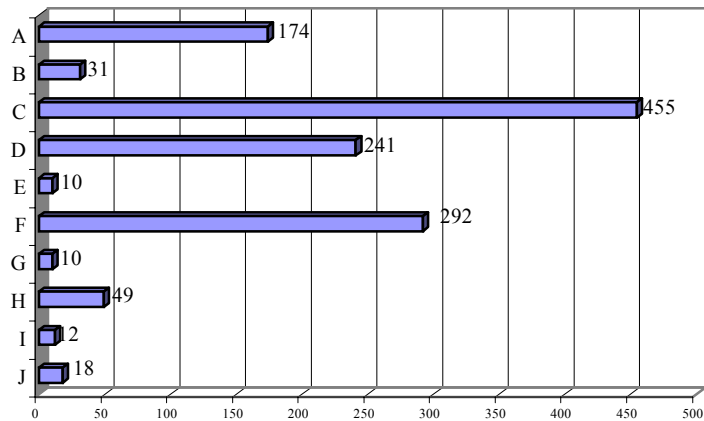
Wykres 5. Liczba miejsc noclegowych w kwaterach agroturystycznych w analizowanych gminach

Oznaczenia: A: Kwatery agroturystyczne całoroczne, B: Kwatery agroturystyczne sezonowe letnie, C: Kwatery agroturystyczne sezonowe zimowe.

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych.

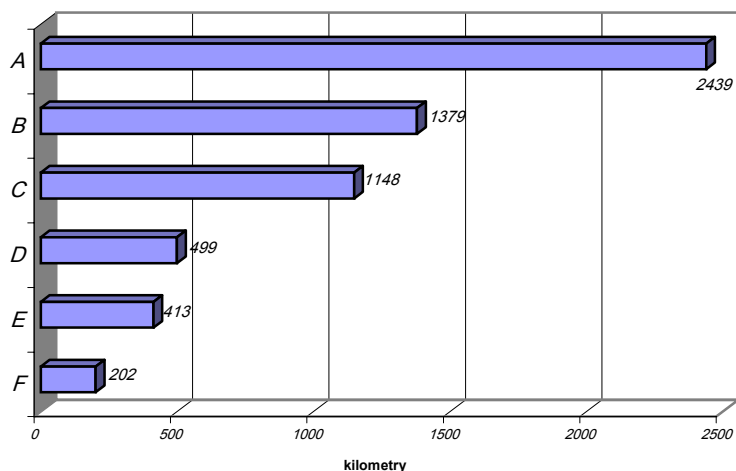
Spośród obiektów gastronomii funkcjonujących na obszarze badanych gmin w największej liczbie znajdowały się bary piwne – było ich 455 (wykres 6). Na kolejnym pod względem liczebności miejscu znalazły się restauracje w liczbie 307 obiektów, następnie 292 kawiarnie, 241 barów szybkiej obsługi, 174 puby, 49 restauracji regionalnych, 31 pubów nocnych, 12 restauracji narodowych, po 10 restauracji i barów mlecznych oraz 18 innych obiektów.

Według odpowiedzi udzielonych w ankietach długość szlaków turystycznych przebiegających przez obszar analizowanych gmin wyniosła (wykres 7): 2439 km szlaków pieszych, 1379 km szlaków rowerowych, 1148 km tras dla rowerów górskich, 499 km szlaków konnych, 413 km tras dla narciarstwa biegowego oraz 202 km tras dla narciarstwa zjazdowego.

Wykres 6. Liczba obiektów gastronomicznych zlokalizowanych na terenie analizowanych gmin

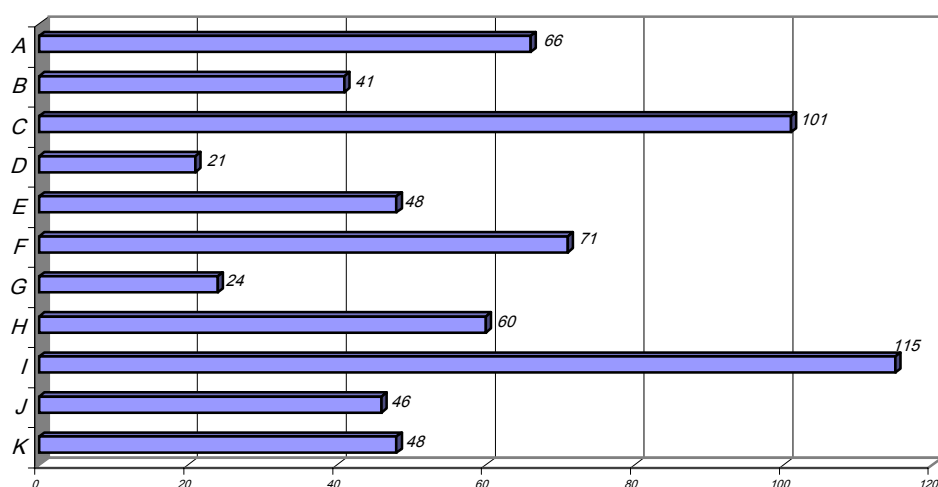
Oznaczenia: A: Puby, B: Puby nocne, C: Bary piwne, D: Bary szybkiej obsługi, E: Bary mleczne, F: Kawiarnie, G: Restauracje, H: Restauracje regionalne, I: Restauracje narodowe, J: Inne.
 Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych.

Wykres 7. Długość (w km) szlaków i tras turystycznych

Oznaczenia: A: Szlaki piesze, B: Szlaki rowerowe, C: Trasy dla rowerów górskich, D: Szlaki turystyki konnej, E: Trasy dla narciarstwa biegowego, F: Trasy dla narciarstwa zjazdowego.
 Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych.

Wśród innych elementów infrastruktury nastawionych na świadczenie usług dla turystów znalazło się (wykres 8): 115 kapel muzyki ludowej i zespołów tańca regionalnego, 101 kortów tenisowych, 71 gabinetów odnowy biologicznej, 66 basenów i kąpielisk odkrytych, 60 dyskotek, 48 stadnin koni, 46 zakładów twórczości i rzemiosła ludowego, 41 basenów krytych, 24 kina, 21 lodowisk i ślizgawek oraz 48 innych obiektów.

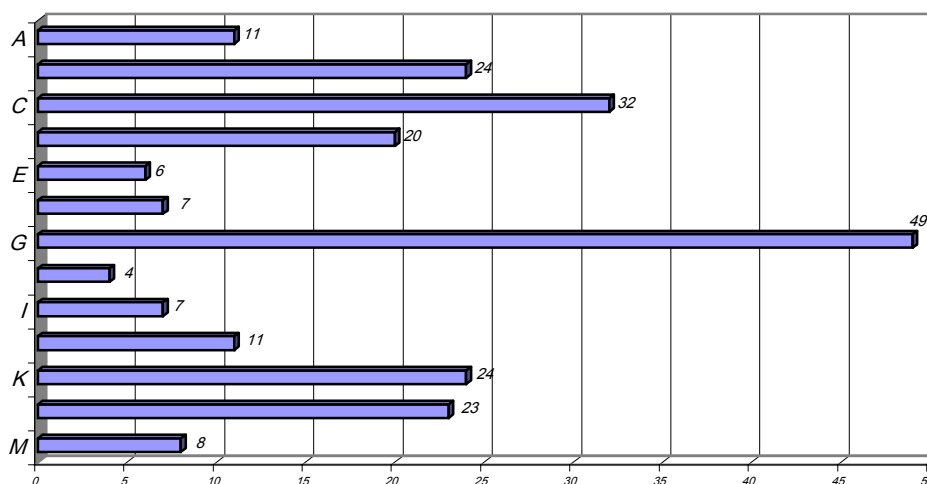
Wykres 8. Liczba wybranych elementów infrastruktury turystycznej w analizowanych gminach

Oznaczenia: A: Baseny i kąpieliska odkryte, B: Baseny kryte, C: Korty tenisowe, D: Lodowiska i ślizgawki, E: Stadniny koni, F: Gabinety odnowy biologicznej, G: Kina, H: Dyskoteki, I: Kapela muzyki ludowej i zespoły tańca regionalnego, J: Zakłady twórczości i rzemiosła ludowego, K: Inne obiekty.

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych.

Innym elementem atrakcyjności turystycznej obszarów poza zagospodarowaniem turystycznym, infrastrukturą specjalistyczną są walory turystyczne, zarówno przyrodnicze, jak i kulturowe. Wśród badanych gmin górskich w Polsce odnotowano liczne zasoby tego typu walorów. I tak, pod względem liczebności wśród form ochrony przyrody zlokalizowanych na terenie analizowanych gmin najczęściej występują pomniki przyrody – było ich 49 (wykres 9). Następną pod względem liczby obiektów są parki krajobrazowe – 32 obiekty, rezerваты przyrody – 24 obiekty. 24 gminy wykazały lokalizację na ich terenie ochrony gatunkowej roślin, 23 gminy – ochronę gatunkową zwierząt.

Obszary chronionego krajobrazu wystąpiły w 20 gminach, parki narodowe – w 1 oraz zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – również w 11, ochrona gatunkowa grzybów – w 8 gminach, obszary lecznictwa uzdrowskiego oraz użytki ekologiczne – w 7 gminach, w 6 – obszary ochrony uzdrowskowej, w 4 – stanowiska dokumentacyjne.

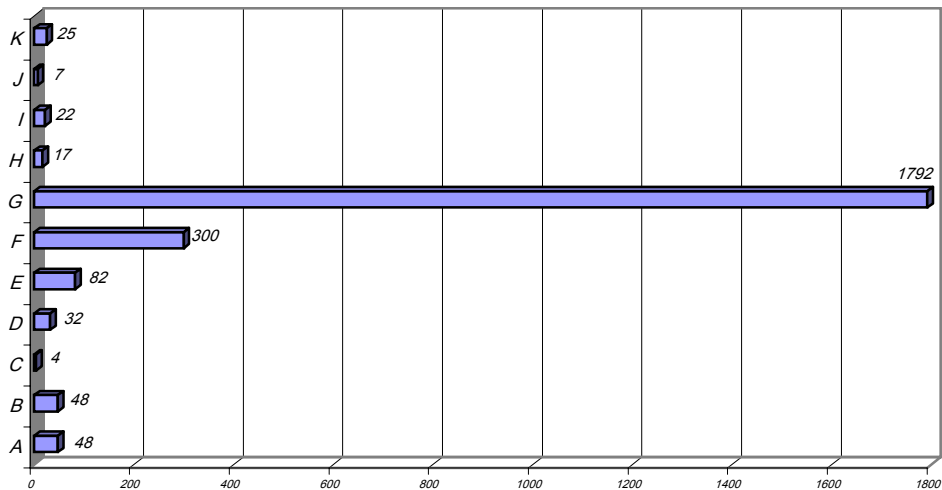
Wykres 9. Występowanie form ochrony przyrody w analizowanych gminach

Oznaczenia: A: Parki narodowe, B: Rezerваты przyrody, C: Parki krajobrazowe, D: Obszary chronionego krajobrazu, E: Obszary ochrony uzdrowskowej, F: Obszary lecznictwa uzdrowskiego, G: Pomniki przyrody, H: Stanowiska dokumentacyjne, I: Użytki ekologiczne, J: Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, K: Ochrona gatunkowa roślin, L: Ochrona gatunkowa zwierząt, M: Ochrona gatunkowa grzybów.

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych.

Na obszarze analizowanych gmin wśród obiektów kultury i sztuki znajdują się (wykres 10): 1792 zabytkowe obiekty świeckie, 300 zabytkowych obiektów sakralnych, 82 zespoły pieśni i tańca, po 48 galerii sztuki i muzeów, 32 filharmonie, orkiestry i chóry, 25 szlaków architektury drewnianej, 22 pałace, 17 zamków i warowni, 7 skansenów oraz 4 teatry.

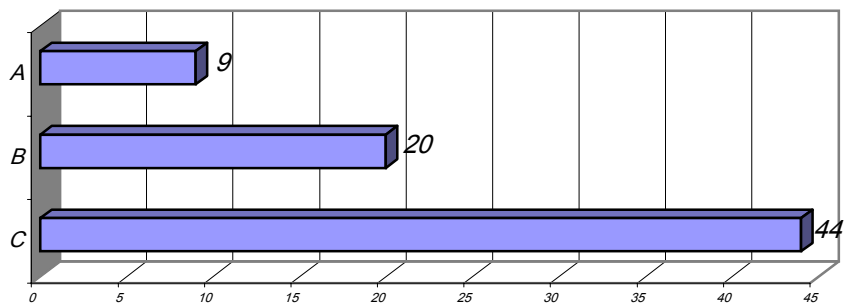
Z punktu widzenia funkcji turystycznej gmin górskich niezmiernie istotne jest zapewnienie bezpieczeństwa turystów. Dlatego też w zakres badań włączono zagadnienia wyposażenia analizowanego obszaru w funkcjonujące placówki Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratowniczego (GOPR). Na terenie 44 z analizowanych gmin nie wykazano istnienia placówek GOPR. Sezonowe placówki GOPR zlokalizowane są na terenie 20 gmin (wykres 11), natomiast na terenie 9 gmin zlokalizowane są stałe placówki GOPR.

Wykres 10. Liczba obiektów kultury i sztuki zlokalizowanych na terenie analizowanych gmin

Oznaczenia: A: Szlaki architektury drewnianej, B: Skanseny, C: Pałace, D: Zamki i warownie, E: Obiekty świeckie zabytkowe, F: Obiekty sakralne zabytkowe, G: Zespoły pieśni i tańca, H: Filharmonie, orkiestry, chóry, I: Teatry, J: Galerie sztuki, K: Muzea.

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych.

Wykres 11. Występowanie ośrodków GOPR w analizowanych gminach

Oznaczenia: A: Stałe placówki GOPR, B: Sezonowe placówki GOPR, C: Brak.

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych.

PODSUMOWANIE

Analiza stanu wybranych elementów infrastruktury gmin objętych badaniem pozwoliła stwierdzić, iż w zakresie wyposażenia obszarów recepcji narciarstwa w urządzenia i elementy infrastrukturalne, analizowane gminy mają dogodne uwarunkowania dla rozwoju funkcji turystycznej. Należy jednak podkreślić, iż dla zgłaszanego przez narciarzy popytu na rynku turystycznym stanowią one jedynie elementy udostępniające obszar recepcji dla narciarstwa. Bezpośrednimi urządzeniami infrastrukturalnymi dla rozwoju tej formy aktywności turystycznej są urządzenia infrastruktury technicznej – specjalistycznej, takie jak: trasy zjazdowe, skocznie narciarskie, urządzenia do naśnieżeń i oświetlenia stoków, wyciągi narciarskie oraz usługi stacji i ośrodków narciarskich³.

BIBLIOGRAFIA

- Chudy-Hyski D., Żemła M., Cieślikowski K. *Ośrodki narciarskie w Polsce. Raport końcowy z badań marketingowych*. Wydawnictwo GWSH, Katowice w druku.
- Cieślikowski K., Żemła M. *Pozycjonowanie obszaru recepcji turystycznej z wykorzystaniem map percepcji*. „Marketing i Rynek” 2/2002.
- Flagestad A., Hope C.A. *Strategic Success in Winter Sports Destinations: A Sustainable Value Creation Perspective*. „Tourism Management” 22/200.

Dr Dorota Chudy-Hyski
Katedra Turystyki
Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa w Katowicach

Recenzent: *Prof. dr hab. Władysława Stola*

³ Analiza tych elementów infrastruktury obszaru recepcji narciarstwa w Polsce przedstawiona została [w:] M. Żemła, D. Chudy-Hyski, K. Cieślikowski, *Ośrodki narciarskie w Polsce. Raport końcowy z badań marketingowych*. Wydawnictwo GWSH, Katowice w druku.

Dorota Chudy-Hyski

**ANALYSIS OF SELECTED ELEMENTS
OF MOUNTAIN COMMUNES INFRASTRUCTURE
AS AREAS OF SKIING RECEPTION IN POLAND**

In view of growing interest of tourists in various sports activities increasing importance of winter sports is also noticeable. Skiing and snowboarding become more and more popular forms of spending spare time by various social age groups. In such situation economic entities operating on tourist market in the discussed disciplines should implement the investment policy aimed at satisfying the demand for services connected with practicing this type of sports and recreational activities.

Also territorial self-government authorities should conduct tourist policy in the mountain areas to increase their attractiveness for tourists, among other through investment endeavors in ski infrastructure and para-tourist infrastructure.

Discussed has been an analysis of selected elements of infrastructure in the regions of skiing reception in Poland. Tourist market studies have been conducted in three aspects. Studies covered mountain communes which are the areas of skiing reception and ski stations situated in the communes participating in the research. The studies incorporated also an analysis of potential tourist demand represented by skiers and snowboarders. The article contains the analysis of only one fragment of research focused on 64 mountain communes in Poland. Studies on selected elements of mountain commune infrastructure involved among others an analysis of their transport accessibility, general use tourist facilities and selected values of the countryside and cultural environment, important for tourists. On the basis of obtained results it was found that the elements of commune infrastructure make possible and support performing their tourist function with particular regard to conditions for practicing skiing and snowboarding.

Key words: mountain areas, tourist infrastructure, tourist activities, skiing